

VEIKSNIAI, LEMIANTYS UŽSIENIO KALBOS PRATYBŲ STRUKTŪROS POBŪDĮ

Rasa Sklizmantaitė

Vilniaus Gedimino technikos universitetas, Saulėtekio al. 11, LT-10223 Vilnius, Lietuva
El. paštas ukk@hi.vgtu.lt

Užsienio kalbos pratybos yra pedagoginio proceso struktūros vienetas. Būdamos organizacinė mokymo forma, pratybos yra užbaigta cikliškai pasikartojanti mokomojo-auklėjamojo proceso dalis. Klausimų kompleksas, susijęs su užsienio kalbos pratybų tvarkymu, gana plačiai nagrinėtas G. Rogovos, N. Gez, I. Salistros, E. Pasovo, L. Jakušinos, A. Starkovo ir kitų darbuose. Kiekvienose pratybose realizuojami praktiniai, lavinamieji ir auklėjamieji tikslai. Praktiniai tikslai reikalauja išmokyti užsienio kalbą, kuri yra žodinio ar raštiško bendravimo priemonė. Šio tikslo realizavimas reikalauja įtraukti studentą į kalbinę veiklą. Lavinamieji tikslai – plėsti studentų erudiciją ir ugdyti jų intelektą – pasiekiami darbo su tekstais metu. Metodininkai ir dėstytojai stengiasi kuo geriau įgyvendinti šiuos tikslus darbo praktikoje. Pagrindinis būdas to efektyviai pasiekti yra mokomųjų pratybų darbo metodų tobulinimas ir mokymo turinio optimizavimas. Straipsnyje bandoma susieti šias metodininkų darbo pastangas ir atsakyti į klausimą, kokie turėtų būti pratybų efektyvumo tobulinimo rezultatai.

Reikšminiai žodžiai: pratybų struktūra, pratimų rūšys, kalbinė veikla, pratybų tipai, pratybų sistema, pratybų planai, mokomieji dalykai.

DOI: 10.3846/1822-430X.2009.17.2.68-74

Įžanga

Pratybų struktūrai būdingas glaudus studento ir dėstytojo darbas mokymo proceso metu. Pastaruoju metu mokomosios veiklos rūšys, kurios buvo anksčiau laikomos savarankiškomis, pradėtos jungti į vieną visumą. Kiekvienas pratybų etapas neizoliuojamas dirbtinai: naujo dalyko aiškinimas persipina su jo įtvirtinimu. Pratybas daugiausia sudaro tikslingos paskirties pratimų, kurie lavina studento kalbą, atlikimas. Todėl nusistovėjo tam tikra pratybų struktūra, pakankamai lanksti ir dinamiška, kur viena darbo forma siejama su kita darbo forma. Tokiose pratybose galima išskirti darbo pradžią, kai vyksta grupinis pokalbis konkrečia tema, toliau

pereinama prie pagrindinės dalies ir baigiama baigiamuoju etapu, kuriame akcentuojami atlikti darbo rezultatai, duodami su namų darbais susiję nurodymai.

Pedagoginiai sumanymai priklauso nuo konkrečių sąlygų ir apima nemažą uždavinių spektrą ir mokomųjų dalykų apimtį, atspindi galutinį pratybų rezultatą ir bendrais bruožais tuos uždavinius, kuriuos reikia spręsti ugdant studentų savarankiškumą jų kalbinės veiklos metu. Kiekvienos pratybos turi sudaryti bendrą auditorinių, laboratorinių ir namų darbų sistemą, t. y. visumą, kurios atskiros dalys glaudžiai susijusios, nes jas jungia bendra tema.

Naudojami darbo metodai: pedagoginio proceso stebėjimas, darbo patirties apibendrinimas, mokslinės-pedagoginės literatūros studijavimas, eksperimentinis mokymas.

Darbe stengiamasi rasti naujų ir efektyvių pratybų atlikimo būdą, siūlyti rekomendacijas mokomųjų pratybų struktūrai tobulinti.

Tyrimo rezultatų analizė

Su pratybų struktūra susiję klausimai yra gana sudėtingi ir reikalauja ne tik teorinio pagrindimo, bet ir rimto eksperimentinio patikrinimo. Būdamos pagrindine mokymo proceso darbo forma, pratybos priklauso nuo racionalios visų pedagoginio proceso elementų visumos: tikslo, turinio, mokymo priemonių ir būdų, gerai organizuotos užsiėmimų sistemos, kuri apima auditorinius, laboratorinius ir namų darbus.

Kiekvienos pratybos turi atitikti bendradidaktinius reikalavimus, t. y. būti įvertintos, atsižvelgiant į mokymo ir lavinimo vienybę. Mokomųjų dalykų turinys turi būti moksliskai pagrįstas, remtis atliktais eksperimentais. Šie reikalavimai, nepaisant bendrojo jų pobūdžio, kiekviename iš mokomųjų dalykų pritaikomi savitai. Dėstant kalbas, dėmesys pirmiausia kreiptinas į kalbos dalykų ypatumus, teisingą informacijos šaltinių pasirinkimą ir mokymo būdus, rengiant kiekvieną pamoką.

Užsienio kalbos pratybas galima apibūdinti kaip užbaigtą mokomojo darbo dalį, kur siekiama praktinių, lavinamųjų ir auklėjamųjų tikslų, atliekant iš anksto numatytus individualius ir grupinius pratimus. Vienu iš svarbiausių užsienio kalbos pratybų bruožų yra komunikatyvusis jų pobūdis. Praktinį kalbos mokėjimą sudaro kalbos klausymas ir supratimas, kalbėjimas, skaitymas bei rašymas. Šie sudėtingi kalbiniai mokėjimai ir jų realizavimas, kurių esmę sudaro motyvacija ir mąstymo procesas, formuojasi dėl trumpalaikės ir ilgalaikės atminties bei gerai išugdytų įgūdžių. Psichologai įgūdį apibūdina kaip įtvirtintą veiksmą, todėl kiekvienose pratybose turi būti atliekami įvairūs pratimai, leidžiantys išugdyti tuos įgūdžius ir mokėjimus.

Išugdytinių mokėjimų ir įgūdžių kokybė yra susijusi su išmoktinių dalykų visuma, kiekvienos pratybos privalo turėti konkretų uždavinį, kurį sudaro trys dalys: ko reikia išmokti, kokia apimtis ir koks automatizavimo lygis.

Galutinis užsienio kalbos mokymo tikslas taip pat susijęs su užsibrėžta kiekvienos paskaitos užduotimi. Todėl konkrečių pratybų tikslas, taip pat ir pratybų sistemos, glaudžiai susijęs su galutiniais mokymo tikslais, tačiau šios sąvokos nėra identiškos. Nustatant konkrečių pratybų tikslus, būtina turėti galvoje, kokie mokėjimai ir įgūdžiai gali būti ugdomi konkrečiose pratybose.

Iš užsienio kalbų dėstymo istorijos yra žinoma, kad įgūdžiai gali būti ugdomi šiomis priemonėmis: 1) imitacijos ir pagal analogiją atliekamais veiksmais; 2) atliekant įsisąmonintus veiksmus su kalbos dalykais, vėliau redukuojant juos ir paverčiant įgūdžiais; 3) protingai derinant abu būdus.

Aukštojoje nekalbinėje mokykloje, kaip patvirtino mūsų darbo praktika, pirmenybė teiktina antrajam ir trečiajam būdai. Mokslininkai teigia, kad šalia analitinio kalbos mokymosi būdo gali būti imitacijos, tačiau, kaip teigia A. Leontjevas (Леонтьев 1984), imitacijos būdas be sąmoningumo yra nepakankamai efektyvus.

Kalbinė veikla atliekama kalbos ženklais: fonetinių, leksikos ir gramatikos. Kalbos dalykų žinojimas šiuo atveju nėra savitiksliis dalykas, o tik būtina prielaida išmokti įvairias kalbinės veiklos rūšis. Pratybose gali būti vienas ir keletas tikslų (t. y. užduočių). Iš darbo praktikos žinoma, kad vienose pratybose gali būti planuojama nuo vienos iki kelių užduočių. Tai priklauso nuo mokymosi pakopos, pratybų svarbos mokymo sistemoje, mokomųjų dalykų pobūdžio, studentų parengties. Vieno ar kito kalbinio mokėjimo tobulinimas gali būti koreliuojamas su kitais praktiniais uždaviniais, pvz., gramatinių arba leksinių automatizmų formavimu. Mokėjimų tobulinimas pratybų metu gali būti ir savarankiška užduotis. Tai priklauso nuo kalbinės veiklos rūšies, mokėjimo sudėtingumo.

Šiuolaikinėje metodikoje nėra eksperimentinių duomenų apie vienos ar kitos kalbinės veiklos rūšies lyginamąjį svorį pratybose. Procentais arba minutėmis pateikiami kiekybiniai rodikliai yra subjektyvūs ir paprastai susiję su pradiniu etapu. Mokslininkai siūlo kai kurių rekomendacijų (Brooks 1961), tačiau jos turi būti patikrinamos ir koreguojamos konkrečiomis mokymo sąlygomis.

Vadovaujantis nuostata, kad tarp šnekamosios ir rašto kalbos komunikacijos formų yra glaudus ryšys ir atsižvelgiant į jų struktūrinės bei informacinės savybes, rengiant pratybas reikia vadovautis šiais principais:

- pagrindinę pratybų dalį, ypač pradiniam ir viduriniame darbo etapuose turi užimti šnekamoji kalba, nes jos išmokimas turi būti susietas su aktyviaja kalbine mokomąja veikla. Toks suvokimas ir realizavimas yra gana sudėtingas dalykas. Santykis tarp kalbos klausymo, supratimo (audityvinis kalbos supratimas) ir kalbėjimo pratybų metu nėra stabilus. Jis priklauso nuo informacijos šaltinių bei konkrečių kiekvienos paskaitos uždavinių;
- skaitymas balsu yra pratimas, lavinantis skaitymo techniką. Jo panaudojimas pratybose kitais tikslais (perskaityto teksto kontrolė, išmokto dalyko kriterijus) praktiškai nepateisinamas. Vėlesniame mokymo etape skaitymas balsu turi būti taikomas epizodiškai ir traktuojamas kaip fonetikos pratimas arba kaip darbo rūšis, tobulinanti perceptyvinę-sensorinę skaitymo pusę;
- tylusis skaitymas moko išgauti tam tikrą informaciją. Pratybose jis taikomas kaip vienas iš darbo būdų, dirbant poromis arba grupėmis. Toks skaitymo būdas remiasi skirtingais teksta arba visai grupei bendru tekstu. Su teksta atliekami pratimai rodo teksto suvokimo laipsnį ir lavina referavimo ir anotavimo mokėjimus bei įgūdžius. Savo pobūdžiu tylusis skaitymas yra tokia kalbinės veiklos rūšis,

kurios mokyti galima ir savarankiškai neauditorinio darbo metu;

- rašto pratimai pratybų metu turi užimti nedaug laiko ir nevyrtauti jose, išskyrus trumpą laiko tarpą, kada mokoma rašymo technikos arba vykdoma kontrolė raštu.

Taigi aiškėja, kad šnekamajai kalbai, audityviniam supratimui ir kalbėjimui lavinti gali būti skirtos visos pratybos.

Kalbant apie įvairių kalbinės veiklos rūšių paskirstymą pratybose, nereikia pamiršti, kad tie patys pratimai įvairiuose mokymo etapuose skirsis ne tik kalbinės medžiagos apimtimi, bet ir ugdytino įgūdžio kokybe. Tai lengva įrodyti remiantis perskaityto teksto atpasakojimu.

Užsienio kalbos pratybos turi prisidėti prie kompleksiško praktinio, lavinamojo ir auklėjimo tikslų realizavimo. Jos turi ugdyti savarankiškumą ir kūrybinį studentų aktyvumą, skatinti jų mokymosi motyvaciją. Mokymasis – tai ne vien tik sėkmingų ir nesėkmingų mokymo būdų statistika. Jis priklauso nuo studentų domėjimosi dalyku ir valios pastangų. Parodyti studentų pasiektus mokymosi rezultatus ir naujas perspektyvas yra ne kiek ne mažiau svarbūs veiksniai, gerinantys mokymosi motyvaciją, kaip ir teisinga mokymo priemonių bei būdų atranka.

Pratybų struktūra ir jų tipologija

Pratybas reikia traktuoti ne kaip dėstytojo organizacinių-pedagoginių veiksnių visumą, bet kaip dvipusę studento ir dėstytojo veiklą. Būtent todėl sprendžiant pratybų struktūros klausimus reikia vientisos koncepcijos, atspindinčios abiejų pusių specifika. Labiausiai pagrįsta koncepcija šiuo atveju reikėtų laikyti kalbinės veiklos teoriją ir mokymo proceso valdymo nuostatas. Didaktai ir psichologai mokomąjį darbą pratybų metu laiko protine veikla, kai siekiama išmokti konkrečių veiksnių ir operacijų: tai gali būti veiksmas, susijęs su kalbos dalykų atpažinimu ir supratimu, žodžių reikšmės nustatymu,

remiantis žodžių daryba ir kontekstu, leksikos bei sintaksės struktūrų derinimu.

Žinant kiekvienos kalbinės veiklos specifiką, galima išskirti sunkumus, kurie randasi ugdant vienus ar kitus kalbinius mokėjimus, numatyti racionalius būdus jiems įveikti. Anksčiau vyravo nusistovėjusi pratybų schema, parengta didaktikos atstovų ir perkelta į užsienio kalbų dėstymo metodiką. Ji pirmiausia buvo susijusi su žinių pateikimu ir jų interpretavimu. Būtina pratybų grandis buvo individualus namų darbų tikrinimas, kalbos dalykų aiškinimas ir pirminis jų įtvirtinimas, įgytų žinių kontrolė. Laikui bėgant, ši schema tapo šablonu. Vėliau radosi kita schema su didele darbo būdų pratybose įvairove. Tačiau daugeliu atvejų tai lėmė, kad atliekami pratybų metu darbai neturėjo aiškaus kryptingumo ir glaudaus tarpusavio ryšio su užsiėmimų pobūdžiu bei praktiniais kiekvienų pratybų tikslais.

Tiek pirmasis, tiek antrasis požiūriai į pratybų organizavimą prieštarauja šiuolaikinei užsienio kalbų mokymo sampratai.

Esama ir kitų pratybų tipologijų, kurios, deja, turi nemažai trūkumų. Vargu ar galima su naujų dalykų pateikimu susijusias pratybas priskirti prie užsiėmimų, kur vyrauja analitiniai darbo būdai, o šnekamosios kalbos pratybas ir skaitymą – prie sintetinės pratybų visumos. Ypač gerai žinoma, kad analizė ir sintezė yra glaudžiai susijusios mąstymo formos. Atliekant vienodus pratimus, vienių studentų darbo metu vyraus sintezė, kitų – analizė. Reikėtų patikslinti ir detalizuoti pratybas, skirtas pirminiams ir antriniam mokėjimams ugdyti, nes riba tarp jų ne visuomet būna aiški.

Pratybų struktūrą lemia šie pagrindiniai veiksniai:

- kalbinės veiklos specifika, kuriai išmokti pratybose atliekamas konkretus darbas;
- sunkumai, atsirandantys mokantis kalbinės veiklos;
- tikslai, uždaviniai ir pratybų turinys.

Šiuo metu visuotinai priimta metodikoje išskirti du pagrindinius užsienio kalbos pratybų tipus:

Pirmasis pratybų tipas, kai studentų veikia daugiausia nukreipta į mokėjimų ir įgūdžių ugdymą, lavinantį teisingą kalbos dalykų vartojimą. Tokiose pratybose išskiriami šie etapai:

- susipažinimas su naujais kalbos dalykais ir jų vartojimo būdais;
- kalbinė praktika (audityvinis supratimas, skaitymas, kalbėjimas, rašymas), remiantis nauja mokomąja medžiaga.

Antrasis pratybų tipas, kai vyrauja realios kalbinės veiklos mokymosi darbo formos ir būdai. Šio tipo pratybose gali būti lavinama viena kalbinė rūšis, pvz., šnekamoji kalba arba keletas glaudžiai susijusių veiklos rūšių (pvz., audityvinio kalbos supratimo mokymas ir pasakymų įgūdžių bei mokėjimų ugdymas, remiantis tekstu).

Darbo praktikoje pirmojo ir antrojo tipų struktūra gali įvairuoti ir formuoti įvairius pratybų tipus, atsižvelgiant į kalbinės veiklos pobūdį, mokomąją medžiagą ir mokymo priemones. Nustatant optimalią pratybų struktūrą, svarbu atkreipti dėmesį į sąlygas, kurios, kaip teigia M. Vestas, lemia kiekvienų pratybų sėkmę:

- individualaus studentų darbo laiko, skirto pratyboms didėjimas;
- akademinės grupės kontrolė;
- studentų ir dėstytojo nuovargio mažinimas (Уэрт 1966).

Pateiksime pirmojo ir antrojo pratybų tipo struktūros pavyzdžius.

Pirmojo tipo pratybos

Pratybų tema: „Mano akademinė grupė“.

Pratybų tikslas: mokėjimų, leidžiančių suprasti naujus žodžius, klausantis nežinomo teksto, ugdymas ir gebėjimų juos vartoti, sudarant klausimus ir atsakymus, kalbos intonacijos tobulinimas.

Kalbos dalykai: nauji žodžiai, žodžių kartojimas ir sisteminimas.

Mokymo priemonės: vadovėlio tekstai ir pratimai, įrašai, tematiniai paveikslai.

Pratybų planas:

1. Fonetiniai pratimai: klausiamųjų sakinių intonacija (įrašų klausymasis, diktoriaus imitavimas).

2. Naujų žodžių aiškinimas (paveikslai, pratimai).
3. Naujų žodžių įtvirtinimas: sakinių apimties plėtimas, teksto klausymasis, išgirsto teksto atpasakojimas dialogo forma su studentais ir dėstytoju.
4. Baigiamoji pratybų dalis: namų užduotis, rezultatų sumavimas, kiekvieno studento darbo vertinimas.

Antrojo tipo pratybos

Tema: „Mūsų universitetas“.

Pratybų tikslai: dialoginės (parengtos ir neparengtos) kalbos mokymas; auditoryinio kalbos supratimo įgūdžių lavinimas.

Kalbos dalykai: temos žodžiai ir kalbos pavyzdžiai, kalbos klišės.

Mokymo priemonės: įrašai, laikraščiai ir vadovėlio tekstai.

Pratybų planas:

1. Šnekamosios kalbos pratimai (parengti dviejų studentų pranešimai), klausimai pranešėjams, pranešimo turinio komentarai, dalyvaujant studentams ir dėstytojui.
2. Dialoginės kalbos mokymas: dialogo pavyzdžio vietų pakeitimas ir papildymas, darbas poromis, pakeistų dialogų inscenizavimas, jų turinio vertinimas.
3. Pokalbis tokia tema, kuri yra analogiška išmoktinai temai:
 - monologinio teksto įrašo klausymasis;
 - klausimų aptarimas: kokia pagrindinė teksto mintis, kokia galima jo antraštė.
4. Baigiamoji pratybų dalis: namų užduotis, klasės ir kiekvieno studento darbo įvertinimas.

Naujų kalbos dalykų pristatymas ir aiškinimas numato darbą su žodžių ir gramatinių konstrukcijų analize, jų reikšme ir vartojimu. Šios trys pusės sudaro vieną visumą ir vienos iš jų išskyrimas tik metodiniais tikslais gali būti tikslingas, siekiant numatyti pagrindinius pratimų sunkumus. Lygiagrečiai su dėstytojo atliekamu naujos medžiagos aiškinimu studentai gali ir savarankiškai domėtis naujais kalbos dalykais. Tai galima atlikti lingafoniniame kabinete klausantis įrašų, kur įrašyta mokomoji medžiaga ir

suformuluotos taisyklės, pasitelkus gramatikos žinytų arba vadovėlio paaiškinimus. Antrasis kelias tikslingas tuomet, kai nauja medžiaga nėra sudėtinga ir pakankamai gerai išdėstyta vadovėlyje. Kai vienas iš supažindintinių komponentų, pvz.: žodžio ar konstrukcijos forma, nesudaro studentams sunkumų, pratybose pagrindinis dėmesys skirtinas to dalyko reikšmei aiškinti ir vartoti.

Žinoma, kad užsienio kalbų mokymo proceso pagrindą sudaro ryšys tarp įvairaus pobūdžio dirgiklių, kurie veikia studentą vienu metu arba atskirų dirgiklių intervalais. Užmiršimo kreivė, kuri buvo nustatyta psichologų, rodo, kad didžiausi informacijos nuostoliai tenka pirmajai dienai. Naujas dalykas ilgai neišlieka atmintyje ne tik todėl, kad susidarė netvirtas laikinas ryšys, bet ir todėl, kad nebuvo užmegztas ryšys su kitomis kalbinių ryšių sistemomis (Воронин 1969).

Mokomosios medžiagos įtvirtinimo būdai turėtų būti įvairūs ir atitikti mokomąją paskirtį bei lavinti studentų protinę veiklą ir sugebėjimus. Racionali įtvirtinimo būdų kaita pratybose padeda į pratimų veiklą įtraukti naujas, nepavargusias smegenų žievės dalis. Pastebėta, kad rodant mokomuosius filmus dėmesio pastovumas išlieka 15–20 min., vėliau studento dėmesys ir aktyvumas gerokai sumažėja.

Pratybų stebėjimas rodo, kad geriausias darbingumas ir mažiausias nuovargis būna pratybose, kuriose vyrauja įvairūs nedidelės trukmės darbo būdai. Aktyviausias studentų dėmesys būna pirmoje pratybų dalyje (25–30 min.). Šioje pratybų dalyje turėtų būti mažai instrukcijų ir nurodymų, kurie gaišina laiką ir tinka savarankiškam namų darbui, pvz., vertimas raštu su žodynu, pratimai, kuriuose reikia parinkti vieną iš daugelio teisingą variantą (*multiple choice*), atsakymai į alternatyvius klausimus.

Esant panašiam mokomųjų dalykų įtvirtinimui, kiekvieno studento kalbėjimo laikas sudarytų 1–2 min., kitą laiko dalį jis, geriausiai atveju, būtų pasyvus klausytojas.

Išmokyti kalbos dalykų kontrolė. Kontrolės, kaip atskiros pratybų dalies, kartais gali ir

nebūti, nes dauguma pratimų leidžia nustatyti naujų dalykų supratimo ir išmokymo pobūdį. Norint patikrinti išugdytų kalbos mokėjimų lygį, dirbant tam tikra tema, tikslinga tam skirti atskiras 10–20 min. trukmės pratybų dalis, atliekant kontrolę žodžiu arba raštu. Dėstytojas taip pat turėtų nuolat fiksuoti kiekvieno studento darbo pažangos rodiklius. Tuomet turės duomenų apie studentų reakciją, aktyvumą, atliekant tą ar kitą pratimą.

Baigiamojoje dalyje, kaip parodyta pateiktuose pratybų pavyzdžiuose, užsirašomos namų užduotys, instruokujama dėl namų darbų atlikimo pobūdžio ir tvarkos.

Pratybose taip pat pageidautina sumuoti pasiektus studentų rezultatus. Tai labai svarbu, nes kelia studentų mokymosi motyvaciją.

Pabaigoje apie mokymo proceso planavimą, kuris yra glaudžiai susijęs su mokomosiomis pratybomis. Planavimo sistema numato keletą nuoseklių etapų. Jiems priskirtini: 1) metinis planas; 2) teminis planas; 3) pratybų planas. Metinius planus paprastai sudaro vadovėlių autoriai pagal mokomąją programą, mokomųjų kompleksų struktūrą, atsižvelgdami į studentų amžiaus ypatumus ir teorines pratybų rengimo nuostatas. Sudėtinės metinio plano dalys yra semestriniai planai, kuriuose planuojami darbai pagal temas ar paragrafus.

Teminis planas. Pagrindinė jo paskirtis – galutinių tikslų nustatymas išmokus skyrių arba atlikus darbą atskira tema. Teminis planas leidžia numatyti perspektyvą ir darbų eigą, teisingai paskirstyti įvairias kalbinės veiklos rūšis, kontroliuoti mokėjimų ir įgūdžių ugdymo eigą, nustatyti santykį tarp auditorinio, užklausinio ir laboratorinio darbo. Teminio plano schema gali turėti keletą variantų. Konkretaus dalyko pratybų skaičius priklauso nuo mokomųjų tikslų ir kalbos dalykų sudėtingumo. Jeigu kalbama apie išmoktų dalykų kartojimą arba susistemimą, jų skaičius gali būti nedidelis. Gerokai daugiau pratybų reikia aktyviai mokantis naujos mokomosios medžiagos. Tam reikia įvairių darbo formų, duomenų parinkimo, diferencijavimo,

transformavimo, asociatyviųjų ryšių įtvirtinimo, įgūdžių integracijos, sintezės. Teminiame plane yra mokymo priemonių, kuriomis disponuoja dėstytojas, registras, taip pat numatyta papildoma dalomoji medžiaga frontalinės treniruotės pobūdžio pratyboms ir individualiosioms namų užduotims. Remiantis teminiu planu, sudaromi konkrečių pratybų planai, numatantys darbą atliekant tas ar kitas pratybas. Pratybų planai turi būti suderinti ir su metinių bei teminių planų reikalavimais.

Išvados

1. Pratybų struktūra numato tarpusavyje glaudžiai susijusią studento ir dėstytojo veiklą, kuri realizuoja mokymo procesą. Pratybų struktūra turi būti lanksti, pasižyminti įvairiomis darbo formomis, kurios naudojamos priklausomai nuo darbo. Pratybose viena darbo forma motyvuotai siejama su kitomis.
2. Kiekvienose pratybose išskiriama darbo pradžia, kai įvairiais pratimais studentai įtraukiami į produktyvų darbą. Vėliau seka pagrindinė pratybų dalis, kurioje atliekami aspektiniai ir komunikatyvūs pratimai su pateikta nauja mokomąja medžiaga. Būtina sąlyga yra sieti naują mokomąją medžiagą su jau išmokta anksčiau. Pratybose realizuojami į konkretų tikslą nukreipti dėstytojo sumanymai. Baigiamojoje dalyje galutinai įtvirtinami nauji kalbos dalykai, sumuojami darbo rezultatai, duodamos namų užduotys ir paaiškinimai.
3. Pratybų struktūra turi būti lanksti ir dinamiška. Ji turi reaguoti į susidariusią situaciją pratybose, todėl visos pratybų dalys glaudžiai susijusios ir tarpusavyje integruotos.
4. Pratybos turi būti moksliskai pagrįstos pedagogikos, didaktikos, lingvistikos, mokomosios metodikos duomenimis. Įvairių tipų pratybas privalo jungti bendras tikslas, ir tai turi sudaryti sistemą arba teminę visumą.

Literatūra

Brooks, N. 1961. *Language and Language Learning*. New York.

Воронин, Л. 1969. *Физиология и биохимия памяти*. Москва: Наука.

Леонтьев, А. 1984. «Речь и общение», *Иностранные языки в школе* 6: 42–51.

Уэст, М. 1966. *Обучение английскому языку в трудных условиях*. Москва: Просвещение.

THE FACTORS DETERMINING THE NATURE OF PRACTICAL WORK WHEN TEACHING A FOREIGN LANGUAGE

Rasa Sklizmantaitė

The structure and types of practical work are analyzed in the article. The authors consider a practical work as a principal unit of the pedagogic process. The type of practical work depends on the purpose of training: presentation of new subjects, repetition, test exercises. The authors single out two kinds of practical work depending on the nature of teaching: the preparatory practical work (having the nature of some training) and the linguistic practice. In the course of preparatory practical work the activities of students and a lecturer, first of all, are directed to formation of skills enabling to understand the subjects taught and the usage thereof in the process of communication. The linguistic practice is usually associated with one or another kind of the linguistic activity. The structure of practical work has to be flexible and dynamic.

Keywords: the structure of practical work, the types of practical work, linguistic activity, the kinds of practical work, the system of practical work, study plans, subjects taught.

Įteikta 2009-01-20; priimta 2009-02-15